

literatura
ANNA BALLBONA

Per primera vegada es reedita el llibre sobre el viatge que Terenci Moix va fer als Estats Units l'any 1973: és una invitació a degustar la prosa brillant i aguada d'un escriptor probablement menjat per la imatge pública frívola que ell mateix va alimentar. Aquí llueix l'observador profund i crític.

Terenci Moix escapant del lloc comú

Terenci als USA

TERENCI MOIX

L'Avenç
Barcelona, 2019
264 pàgines

Per als que ens ha arribat la imatge més frívola de Terenci Moix (1942-2003), de l'escriptor que flirteja amb la societat del cor, el coqueta que vol ser *star system* o creu haver-ho aconseguit un cop guanyat el Premi Planeta, aquest llibre és una revelació. Personalment, *Terenci als USA* m'ha sobtat i ha estat una troballa que no sé si ha circulat com mereixeria. Als anys 90 vaig llegir una reedició d'una de les seves novel·les icòniques, *El dia que va morir Marilyn* (1970), potser massa aviat per capir-la com calia i per poder anotar alguna cosa més que la justa, que és que em va agradar, però aleshores el Terenci Moix personatge televisiu i famós ja s'ho havia menjat tot.

Si em sembla que aquest llibre és una troballa és perquè, entre d'altres coses, té la capacitat de treure de sobre totes les paletades que han soterrat la prosa brillant i vivaç de Terenci Moix. Transitant amb ell pel Bowery, Broadway, el Gay Power, les sales de porno nord-americanes, Filadèlfia o Sausalito, es pot arribar a una conclusió clara, i sense por de passar-se de frenada: escriu com els àngels. A més, com el títol ja fa suposar, el volum no té a veure amb la ficció, la vessant a la qual més

se l'associa, sinó que està format per una sèrie de peces reals que va escriure sobre els Estats Units, arran del viatge que hi va fer la tardor del 1972 amb la companyia teatral de Núria Espert, de gira per la representació de *Yerma*, quan aleshores ell era parella d'un dels actors, Enric Majó.

El llibre es publica el 1974, quan Terenci Moix ja és un escriptor d'èxit i reconegut (i un *enfant terrible* de les lletres catalanes) i és tot just ara que es reedita per primera vegada (per part de L'Avenç, que el va publicar el maig de l'any passat, amb pròleg de Borja Bagunyà). Ignoro com va ser rebut el 1974, si se'n va fer gaire cabal o si va passar com un aplec periodístic que buscava encertar el do de l'oportunitat. Però en qualsevol cas, el perfil d'escriptor amb una personalitat feta que s'acara a la descoberta d'un país inabastable i contradictori queda palès en el to que utilitza alhora de fer present el seu jo narratiu. Un to desimbolt i deixat anar que ja li sabíem, amb una punta d'irreverència que pretén atacar el lector pel flanc més inesperat. Tanmateix, no és un gest que hi faci nosa sinó el contrari, sembla un exercici valent que li permet desplegar, sense ambigüitats ni manies, el propi context amb què s'acosta als

teatre
 'Justícia' de Guillem Clua, amb direcció de Josep Maria Mestres al TNC

cinema
 'Dronningen' pel·lícula danesa, guanyadora del darrer premi del festival de Sundance

música
 Moisés Pérez ens parla del nou doble album de Verdel 'Bifocal: ras i pols'

Estats Units, cosa que serveix, alhora, no per ensabonar cap hedonisme, sinó per fer entendre i fer lluir encara més un seguit de reflexions esmolades. Perquè, per sobre de tot, Terenci Moix no es deixa entabanar. En el sentit que mira d'anar al moll de l'os i no compra ni la primera ni la segona temptativa d'enlluernament o de desplegar el discurs crític que podria semblar més prototípic: conscientment, sap que avança sobre un camp de mines i, fins i tot verbalitzant el perill de l'obvietat o del tòpic amb qualsevol conclusió de Nova York o Los Angeles o la davallada de Hollywood o els inquietants Disneyworld o Las Vegas, sempre mira d'anar més enllà. I sobresurt com un observador curiós i incisiu, capaç d'aprofundir en totes les capes d'una realitat complexa com la dels Estats Units i com la que segurament agafa en aquell moment, on identifica, per exemple, la varietat de moviments socials i *undergrounds* que treuen el cap, amb la seva corrua de paradoxes a ulls d'un europeu blanc, o també el canvi de paradigma que s'ha donat a Hollywood.

Terenci Moix s'emmarca perfectament en la tradició que descriu Borja Bagunyà en el pròleg, de l'escriptor o intel·lectual europeu que passeja per terres nord-americanes —en un article del 2018 a *El País*, amb motiu dels 15 anys de la seva mort, Bagunyà ja alertava que seria una bona notícia la reedició d'aquest volum i de la seva producció periodística. Potser perquè sap en quina tradició s'emmarca, Terenci Moix converteix tot el llibre en una lluita contra el tòpic associat als Estats Units, una refutació del tòpic, un fer aflorar totes les contradiccions del país sense voler convertir la contradicció mateixa en un tòpic —que és el perill de qualsevol viatge als Estats Units. Com ho fa? A través d'una mirada desbocada, oberta a tot, a mirar-ho i provar-ho tot, basculant entre l'entusiasme i la crítica, desmuntant el propi tòpic del qual podria ser vícti-

RAFA GIL

ma: es podria pensar que algú tan influït com ell pels referents del cel·luloide hi llançaria una mirada benèvola, i no. Parla des d'una maduresa analítica que és d'agrair, perquè retrata les coixeses i els tics del sistema que també ens havien d'assotar.

Potser en els capítols finals es pot tenir la impressió que Terenci Moix ja t'ha explicat el millor d'aquell viatge o que les pàgines més memorables del viatge ja han passat, però sigui com sigui, fins aleshores han estat pàgines delicioses: una mixtura molt equilibrada entre la crònica o descripció aguada i el pensament que escapa del lloc comú.

@Aballbona

NAUFRAGIS
 de CARLES DUARTE

NOVETATS 3i4
 Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter
 Visita la nostra botiga virtual
 en www.tresiquatre.cat